

JAARVERSLAG 1987 DNPP

inleiding

Het jaar 1987 was voor het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) van de Rijksuniversiteit Groningen een spannend jaar. Door de discussie over de financiering van het Centrum, die aan het eind van 1986 was geopend, kwam het voortbestaan ervan op het spel te staan. De vreugde van het DNPP was daarom groot toen het College van Bestuur in april de knoop doorhakte en besloot dat het Centrum in zijn huidige omvang van 3,5 formatieplaatsen zal blijven bestaan en in de begroting afzonderlijk zichtbaar zal worden gemaakt. Hoewel de volledige doorvoering van dit besluit op het gebied van de personele formatie pas op 1 januari 1988 haar beslag zou krijgen, was er opluchting dat aan een periode van onzekerheid een eind was gekomen. De documentatiewerkzaamheden en de dienstverlening vormden zoals gebruikelijk het hoofdbestanddeel van de activiteiten van het DNPP. Het is verheugend dat steeds meer gebruikers van buiten Groningen de weg naar het Centrum weten te vinden. Deze belangstelling wordt ervaren als een bevestiging van het belang van deze in Nederland unieke instelling.

Door personele wisselingen en onderbezetting was de werkdruk groot en verliep met name de automatisering van de bibliografie betreffende de Nederlandse politieke partijen minder vlot dan gewenst. Toch kon het DNPP zich ook naar buiten presenteren. Het Jaarboek 1986 werd in de pers goed ontvangen. Met het oog op de verkiezingen voor de Eerste Kamer werd in maart in Groningen een speciale forumdiscussie over de Senaat georganiseerd. In het najaar startte in Amsterdam een lezingen- en discussieserie over 'veranderende ethiek en politieke verantwoordelijkheid'. De serie, getiteld "Denkers over Dilemma's" is georganiseerd door het DNPP en de Stichting De Nieuwe Kerk. Eveneens in het najaar werd een geheel herziene Beschrijving van de op het DNPP aanwezige collecties uitgegeven, terwijl daarnaast de nodige tijd is geïnvesteerd in (documentatie)werkzaamheden ten behoeve van een geschiedschrijving betreffende de VVD als partijorganisatie, waarvan de resultaten eind januari 1988 in boekvorm zouden worden gepubliceerd. Ondanks de aanvankelijke onzekerheid en de niet volledige personeelsformatie kon 1987 aldus toch met enig optimisme voor de toekomst worden afgesloten.

Wetenschappelijk Adviescollege ten behoeve van het DNPP

Conform het reglement van het DNPP (art. 7, 8, 9 en 10) werd in 1980 het Wetenschappelijk Adviescollege t.b.v. het DNPP ingesteld. De leden, die met ingang van 1 juli 1986 voor een periode van twee jaar werden herbenoemd, waren de volgende:

prof. dr. M.G. Buist, op voordracht van de Faculteit der Letteren;
prof. mr. J.J. Vis, op voordracht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid;
prof. dr. P. Valkenburgh, op voordracht van de Faculteit der Sociale Wetenschappen;

drs. G.W.H. Heynen en

dr. J.M. van Boetzelaer (voorzitter), beiden op voordracht van de Bibliothecaris;

prof. dr. I. Lipschits en

mevr. C.M. Alkema-Hilbrands (secretaris), beiden als andere deskundigen in de zin van art. 9 van de regeling DNPP;

mr. W.R.H. Koops, Bibliothecaris, adviserend lid.

In juni gaf mevrouw Alkema te kennen wegens vertrek uit Groningen ontheven te willen worden van haar taak als lid van het Adviescollege. Jarenlang heeft mevrouw Alkema zich ingezet voor het DNPP, eerst als lid van een speciale Evaluatiecommissie en later als lid van het Adviescollege. Haar bijdrage is zowel door het Adviescollege als door de medewerkers van het Centrum steeds zeer op prijs gesteld. Als lid van het Adviescollege werd zij per 1 december 1987 opgevolgd door dhr. J.F.H.M. Lammers, hoofd van de afdeling Bibliothecaris-Documentalist van de Bibliotheek- en Dokumentatieakademie te Groningen.

In het verslagjaar kwam het Adviescollege tweemaal plenair bijeen, op 29 april en op 7 oktober. De vergadering van 29 april diende uitsluitend om te beraden over de preciaire situatie waarin het DNPP door het in discussie brengen van de financiële grondslag was komen te verkeren. Daags tevoren was evenwel bekend geworden dat het College van Bestuur toch besloten had de financiering van het DNPP veilig te stellen. Het Adviescollege ontving twee weken later een afschrift van een brief van 12 mei 1987 van het College van Bestuur aan de Bibliothecaris. Ten aanzien van het DNPP dat administratief ressorteert onder de Universiteitsbibliotheek werd in deze brief gesteld:

"Ons college meent dat continuering van de taken van het DNPP mogelijk wordt door de ruimte waarbinnen de reguliere universiteitsbibliotheektaken kunnen worden uitgevoerd te stellen op 86,5 fte. De daardoor resterende ruimte (3,5 fte-red.) kan worden aangewend voor de uitvoering van de taken van het DNPP. Overeenkomstig het besluit van de universiteitsraad, genomen bij de oprichting van het DNPP zal het DNPP in de begroting afzonderlijk zichtbaar worden

gemaakt."

Het Adviescollege reageerde verheugd op het besluit het bestaan van het DNPP te continueren. Op de vergadering van 7 oktober stemde het Adviescollege vervolgens in met de inhoud van de brief van 2 september van de voorzitter aan het College van Bestuur, waarin werd aangedrongen op de opvulling van de vacature (ontstaan door het gedeeltelijk ontslag van Koole per 1 april) voor een wetenschappelijk medewerker (zie verder onder personele formatie). Op deze vergadering besloot het Adviescollege tevens een positief advies uit te brengen betreffende de deelname van het DNPP aan het AIO-netwerk 19e en 20e eeuwse geschiedenis. Een verzoek om toekenning van extra incidentele en structurele kredieten werd ondersteund.

beheer

Toen in 1977 het besluit viel om het DNPP definitief aan de Rijksuniversiteit Groningen op te richten (Universiteitsraad van 16 juni 1977 - het Centrum bestond als door ZWO gefinancierde instelling al vanaf 1973) werd bepaald dat het Documentatiecentrum beheersmatig onder de Universiteitsbibliotheek (UB) zou ressorteren. Inhoudelijk is het DNPP zelfstandig onder de directe eindverantwoordelijkheid van het CvB. Een Wetenschappelijk Adviescollege is gevormd om te adviseren inzake het ten aanzien van het DNPP te voeren beleid. De financiële middelen ten behoeve van de 3,5 formatieplaatsen en het exploitatiekrediet werden aan de middelen van de UB toegevoegd op voorwaarde "dat de begroting van het Documentatiecentrum als zodanig herkenbaar is binnen de begroting van de Universiteitsbibliotheek". Begin 1987 was het voortbestaan van het DNPP op het spel komen te staan doordat bij de behandeling van het formatieplan van de UB nagelaten was de aparte status van het DNPP vast te leggen. Van de kant van het DNPP werden verschillende activiteiten ondernomen om het College van Bestuur nogmaals te wijzen op het belang van het DNPP. Zo ondertekenden circa 30 hoogleraren en hoofddocenten een manifest, waarin opgeroepen werd het voortbestaan van het DNPP als een volwaardig en zelfstandig instituut te waarborgen. Van de overhandiging van dit manifest aan de U-raad en het CvB werd afgezien, toen bleek dat het CvB in april toch een voor het DNPP gunstig besluit had genomen (zie onder 'Wetenschappelijk Adviescollege'). Dit besluit houdt in dat het DNPP over 3,5 formatieplaatsen blijft beschikken, die geormerkt aan de UB-begroting zijn toegevoegd. Aan het eind van het jaar werd evenwel vernomen dat de UB voornemens was het CvB te verzoeken het beheer van het DNPP bij een andere grote beheerseenheid onder te brengen. Het exploitatiekrediet (f 27.000 in 1987) bleek opnieuw niet toereikend.

Een verzoek om verhoging van dit krediet werd door het CvB in een brief van 25 november 1987 niet gehonoreerd. Wel kende het CvB f 6.400,- toe in de vorm van een incidenteel krediet ten behoeve van de aanschaf van een personal computer en van geluidsapparatuur.

personeelsformatie

Per 1 januari 1987 was de staf van het DNPP als volgt samengesteld:
mevr. A.A. Koeneman - documentaliste (0,5 fte);
drs. R.A. Koole - hoofd (1,0 fte; voor 16 uur per week was hij echter gedetacheerd aan de Rijksuniversiteit Leiden);
dr. A.P.M. Lucardie - wetenschappelijk medewerker (0,5 fte);
mevr. I.M. Noomen - documentaliste (0,5 fte);
drs. G. Voerman - werkzaam als erkend gewetensbezwaarde militaire dienst;

mevr. A.H. van Zanten-Rookmaker - secretaresse (1,0 fte).

Per 1 april ontstond een vacature doordat de heer Koole vanaf die datum zijn detachering in Leiden omzette in een vast dienstverband voor halve dagen aldaar. Door meningsverschillen omtrent het door het CvB in april genomen besluit aangaande de financiële grondslag van het DNPP (zie onder beheer), werd de opvulling van de vacature aangehouden tot 1 januari 1988, toen de heer Voerman voor de duur van een jaar werd benoemd. Van mei tot en met december kon de heer Voerman, die per 17 april zijn werkzaamheden als erkend gewetensbezwaarde militaire dienst beëindigde, voor halve dagen als medewerker werkzaam zijn. Deze aanstelling werd gefinancierd uit de resterende middelen van de gelden ontvangen voor de detachering van de heer Koole in Leiden, aangevuld met enige middelen uit de financiële ruimte van de vacature die per 1 april was ontstaan. Uit die laatste ruimte werd ook de uitbreiding van de werktijd van twee medewerkers (mevrouw Koeneman en de heer Voerman) gefinancierd, gedurende de drie maanden in het najaar dat een andere medewerkster met zwangerschapsverlof was. Van 1 januari tot 1 mei was drs. H. Meijer als vrijwilliger op het Centrum werkzaam. Vanaf 1 december was drs. B. Freriks, eveneens als vrijwilliger, voor twee dagen per week aan het DNPP verbonden. Drs. J. Hippe verrichtte met name in de tweede helft van het jaar weer vele diensten voor het Centrum. Per 1 december nam mevrouw Van Zanten-Rookmaker, wegens verhuizing naar de Randstad, als secretaresse ontslag. Gedurende bijna tien jaar was zij aan het DNPP verbonden, alwaar zij de gewaardeerde administratieve spil van het Centrum vormde. Zij werd opgevolgd door mevrouw M. Dallinga. In het voorjaar liep de heer R. Zuidhof, student aan de Bibliotheek- en Dokumentatieakademie te Groningen stage op het DNPP. Ook gedurende de zomermaanden verrichtte hij werkzaamheden voor het Centrum.

dienstverlening

De dienstverlening, die steeds een groot beslag op de arbeidstijd legt, vindt gewoonlijk op drieërlei wijze plaats: rechtstreeks aan gebruikers die ter plaatse de bestanden raadplegen; als reactie op schriftelijke verzoeken; als reactie op telefonische verzoeken. Het aantal gebruikers dat het DNPP bezoekt ligt de laatste jaren op ruim duizend per jaar. In jaren, waarin verkiezingen gehouden worden neemt dit aantal doorgaans met circa 200 toe. Het aantal gebruikers dat uitsluitend schriftelijk dan wel telefonisch om informatie vroeg bedroeg circa 800. De groep gebruikers bestond voornamelijk uit doctoraalstudenten uit verschillende disciplines, maar ook universitaire docenten, leden van politieke partijen, journalisten, leraren en leerlingen van middelbare scholen en anderen deden een beroep op het Centrum.

Dienstverlening vindt ook plaats door middel van ondersteuning van onderwijsactiviteiten van verschillende aard (zie onder 'relaties met instellingen en het onderwijsveld'). Medewerking werd daarnaast verleend aan de organisatie van een tentoonstelling over de geschiedenis van de Groninger VVD in december in Winschoten en een soortgelijke, maar groter opgezette expositie, die eind januari 1988 bij de viering van het 40-jarig bestaan van de VVD in Breda te zien zou zijn.

documentatie

De tweede belangrijke taak van het DNPP, naast en als voorwaarde voor de dienstverlening, bestaat uit de documentatieactiviteiten. Voor een uitgebreid overzicht van de op het Centrum aanwezige periodieken en de overige collecties wordt verwezen naar de in het najaar van 1987 gepubliceerde geheel herziene 'Beschrijving van de collecties van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen' (42 blz.).¹

Een globale aanduiding is hier echter wel op zijn plaats. In 1987 werden op het DNPP de volgende bestanden bijgehouden en uitgebreid:

1. systematische bibliografie, waarin artikelen van en over partijen uit alle partijbladen en opinieweekbladen en voorts uit enkele dagbladen en wetenschappelijke tijdschriften, alsmede boeken en brochures worden verwerkt. De belangrijkste hoofdrubriek "A" van de bibliografie is sinds 1978 per partij in 29 subrubrieken onderverdeeld naar beleidsterreinen, interne partijaangelegenheden en biografische informatie over politici.

¹ dit overzicht van de collecties van het DNPP kan men bestellen door f 3,50 over te maken op giro 2813720 t.n.v. Bibliotheek RU Groningen o.v.v. "Collecties DNPP"

De hoofdrubriek "B" van deze systematische bibliografie handelt over theoretische aspecten van partijvorming en politieke systemen. In de hoofdrubriek "E" wordt literatuur ontsloten over ideologieën en maatschappijvisies, die niet zonder meer aan een specifieke partij in de hoofdrubriek "A" gerelateerd kan worden. (Zie ook 'automatisering'.)

2. handbibliotheek, waarin overzichts- en achtergrondwerken van en over politieke partijen (ter inzage op de studiezaal). In 1982 werd dit bestand opgezet. De handbibliotheek is beperkt van opzet en omvat geselecteerde werken, die evenals de overige bestanden niet worden uitgeleend (zie ook de Aanwinstenlijst 1987 elders in dit Jaarboek).

3. brochurecollectie. Bij dit bestand, dat eveneens in 1982 werd opgezet, wordt naar volledigheid gestreefd. Dat wil zeggen: alle door partijen of verwante organisaties gepubliceerde brochures, nota's en rapporten worden aangeschaft (zie ook hier de Aanwinstenlijst 1987 elders in dit Jaarboek). Vanzelfsprekend worden alle brochures ontsloten via de systematische bibliografie.

4. knipselarchief, waarin op basis van vier dagbladen (NRC-Handelsblad, De Volkskrant, Trouw en Nieuwsblad van het Noorden) relevante artikelen per partij chronologisch worden geordend.

5. collectie dag- week- en partijbladen. Het DNPP bezit vanaf 1973 een uitgebreide collectie ingebonden of op microfiche gefotografeerde dagbladen (7 landelijke, 4 regionale), opinieweekbladen (in 1987: 7) en partijbladen. Zeker bij de laatste categorie wordt gestreefd naar volledigheid.

6. geluidsarchief. Naast interviews met prominente partijpolitici (veelal gehouden in het kader van een specifiek onderzoek) bevat deze collectie vooral integrale geluidsopnames van belangrijk geachte partijcongressen.

7. affiche-collectie. In 1986 is begonnen de groeiende hoeveelheid affiches systematisch te ordenen, te fotograferen en te ontsluiten. Eind 1987 bezat het DNPP bijna 500 verschillende affiches van politieke partijen, een toename met 90 in het verslagjaar. Tegen betaling kunnen negatieven en/of afdrukken ter beschikking worden gesteld.

8. archivalia. De laatste jaren ontvangt het DNPP regelmatig archivalia van partijen en particulieren. Per 31 december 1987 had het DNPP de volgende, voor onderzoek beschikbare, collecties in beheer:

- J.G. Bettink (comité-Oud/oprichting VVD; 1947-1948)
- R.A.P. van den Bree (EVP; 1979-1986)
- H. Dekker (PPR; 1967-1971)
- dr. W. Drees (DS'70; 1970-1983)
- DS'70 (partijarchief; 1970-1983)
- mr. H.C. Dresselhuys (Vrije Liberalen en Vrijheidsbond; ca. 1915-1926)
- Liberale Studenten Vereniging Nederland (1963-1976)
- A.J. Meerburg (D66; 1968-1974)

- PSP-afdeling Groningen (1957-1968)
- J. Schilthuis (VDB; 1919-1946)
- N.F.I. Schwarz (D66; 1967-1974)
- dr. G. Taal (over Nederlands liberalisme; ca. 1870-1956)
- VVD (inclusief archiefstukken inzake LSP en PvdV; ca. 1900-1956).

In verband met de beperkende voorwaarden, die soms aan de toegang van een archiefcollectie zijn gesteld, verdient het aanbeveling bij raadpleging tevoren contact op te nemen.

9. overig.

Zonder uitputtend te zijn noemen we hier nog enkele bestanden:

- het partijdatabestand;
- collecties Statuten, Reglementen, Jaarverslagen, congresstukken en programma's;
- personenbestand.

Om deze bestanden, vooral de systematische bibliografie, ook voor een vroegere periode op specifieke deelterreinen zo volledig mogelijk te maken, worden zogenaamde 'documentatieprojecten' opgezet. In 1987 werd (door personele onderbezetting helaas slechts incidenteel) gewerkt aan het project over "de PvdA en het buitenlands beleid 1946-1986". De verwerking van de schenkingen van documentatie- en archiefmateriaal is zeer arbeidsintensief. Toch kon ook in 1987 een deel van dit soort materiaal worden verwerkt.

automatisering

In 1986 is - na geruime tijd van voorbereiding - een begin gemaakt met de automatisering van de DNPP-bestanden. Gestart is met het verwerken van de titelbeschrijvingen voor de systematische bibliografie op de computer. Deze verwerking vindt plaats via het systeem van PICA, het samenwerkingsverband van de wetenschappelijke bibliotheken, waarvan het bureau gevestigd is in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag. Per 31 december 1987 waren 2364 titels verwerkt; de personele onderbezetting verhinderde een grotere verwerkingssnelheid. Wel werd het in 1987 mogelijk te werken met het 'retrieval-systeem', waardoor gerichte zoekopdrachten (bijvoorbeeld op 'behandelde periode' of op een specifiek onderwerp) in de nabije toekomst ook voor gebruikers mogelijk zullen worden. Naast het geautomatiseerde systeem blijft voorlopig het manuele systeem (de 'kaartenbakken') gehandhaafd, zodat de gebruikelijke dienstverlening wat dit betreft op peil kan blijven.

onderzoek en publicaties

Behalve de documentatie en de dienstverlening heeft het DNPP ook tot taak wetenschappelijk onderzoek naar Nederlandse politieke partijen waar mogelijk te stimuleren, te ondersteunen en te begeleiden. Om deze taken naar behoren te kunnen vervullen zijn goede contacten met het onderzoeksveld van belang. Verschillende - meestal elders geïnitieerde-onderzoeksprojecten werden in 1987 door het DNPP ondersteund:

- "European Preference Voting Project", onderzoek naar het gebruik van voorkeurstemmen bij Europese verkiezingen; dit project werd in 1987 voorlopig afgesloten met het gereedkomen van het door Luciano Bardi geschreven rapport "Preference Voting and Intra-Party Competition in Euro-Elections; Prospects for Harmonization".
- "Partijen-project", onderzoek naar interne besluitvormingsprocessen, gecoördineerd door H. Daalder en G.A. Irwin (Rijksuniversiteit Leiden)
- "Comparative Political Finance", onderzoeksproject geïnitieerd door de IPSA Research Committee on Political Finance and Political Corruption, gecoördineerd door Herbert Alexander (University of Southern California)
- Met de prof. mr. B.M. Teldersstichting werd in 1986 overeengekomen dat het DNPP een geschiedschrijving zou verzorgen van de ontwikkeling van de partijorganisatie van de VVD. Deze studie zou rond het 40-jarig bestaan van de VVD, eind januari 1988, in boekvorm worden gepubliceerd, met als titel "40 jaar Vrij en Verenigd: geschiedenis van de VVD-partijorganisatie" (Uitgeverij De Haan, Houten). Ten behoeve van enige personele ondersteuning stelde de Teldersstichting een zeker bedrag aan het DNPP ter beschikking, waardoor gedurende vier maanden de heer Voerman voor halve dagen specifiek op dit project gerichte documentatiewerkzaamheden kon verrichten. De inhoudelijke verantwoording van het project lag vanzelfsprekend geheel bij het DNPP. Met name in de zomer en in het najaar is aan dit project veel aandacht besteed.
- Documentatiearbeid werd verricht ten behoeve van het Compendium voor Politiek en Samenleving in Nederland (onder redactie van H. Daalder en C.J.M. Schuyt), een losbladige uitgave die in 1986 begon te verschijnen bij Samsom en waarin de heer Koole het hoofdstuk over 'Politieke Partijen' verzorgt.
- 'Campagne Europese Verkiezingen 1989'; onderzoek gecoördineerd door de Universiteit van Mannheim (BRD). Het Nederlandse deel zal worden verricht door de heer Koole samen met drs. Ph. van Praag jr. van de Universiteit van Amsterdam.

- 'Politieke machtsvorming van vrouwen'; onderzoek uitgevoerd bij de vakgroep politieke wetenschappen van de Rijksuniversiteit Leiden, gecoördineerd door mevrouw drs. M.H. Leyenaar.
- 'Party Organization and Organizational Adaptation in the Last Third of the Twentieth Century'; onderzoek gecoördineerd door Peter Mair (University of Manchester) en Dick Katz (University of Baltimore); het feitelijk onderzoek zal op zijn vroegst in 1988 aanvangen.

Naast de hierboven vermelde ondersteuning van onderzoeksprojecten hebben ook individuele medewerkers van het DNPP geparticipeerd in onderzoeken en deelgenomen aan wetenschappelijke congressen (onder andere: ECPR in Amsterdam, IPSA-Round Table in Bellagio (Italië), Benerus-conferentie in Rotterdam, ECPR-research sessions in Mannheim (BRD), Politicologen-etmaal in Amersfoort, de Jaarvergadering van het Nederlands Historisch Genootschap in Utrecht.

Verschillende onderzoeksresultaten werden vastgelegd in schriftelijke stukken. Eind april werd het Jaarboek DNPP 1986 gepubliceerd, dat in de pers gunstig werd ontvangen. Hierin en daarbuiten verzorgden de stafleden van het DNPP in 1987 de volgende papers en publicaties:

- Lidie Koeneman, Paul Lucardie en Ida Noomen, "Kroniek 1986: overzicht van de partijpolitieke gebeurtenissen van het jaar 1986", in: Jaarboek DNPP 1986, (Groningen, 1987), blz. 15-61.
- R.A. Koole, "Het parlementair stelsel onder vuur", in : Spiegel Historiae, jrg. 22, nr. 2 (februari), blz. 100. Boekbespreking van M. Joly, Dialoog in de hel tussen Macchiavelli en Montesquieu over staatsmacht en democratie (Weesp, 1986).
- R.A. Koole, "De voortdurende kritiek op de parlementaire democratie", in : Spiegel Historiae, jrg. 22, nr. 5 (mei), blz. 228-236.
- R.A. Koole, "Politieke Partijen", tweede deel, in: Compendium voor Politiek en Samenleving in Nederland, onder redactie van H. Daalder en C.J.M. Schuyt, Alphen aan den Rijn, vanaf 1986, hfst. A 1100, blz. 83-131.
- R.A. Koole, "Uiterste noodzaak en partijpolitieke eenwording: Over het belang van interne partijverhoudingen bij coalitievorming", in: Jaarboek DNPP 1986, (Groningen, 1987), blz. 99-117.
- Ruud A. Koole, "Codification of Dutch Political Parties"; paper prepared for the IPSA Research Committee on Political Finance and Political Corruption, Rockefeller Foundation, Bellagio (It.), mei 1987.
- A.P.M. Lucardie, "Van ondernemerspartij tot volkspartij? De VVD en haar verhouding tot de werkgeversorganisaties CSWV en VNO",

- in: Jaarboek DNPP 1986, (Groningen, 1987), blz. 151-169.
- Paul Lucardie, "The Role of Small Parties in the Netherlands: Prophets, Correcters and Cliques"; paper presented to the ECPR-Workshop, Amsterdam, 10-15 April 1987.
 - A.P.M. Lucardie, H. Meijer en G. Voerman, "Friese en Groningse federalisten falen en Limburgse regionalisten slagen", in: Namens, jrg. 2 (1987), no. 6 (oktober) blz. 327-332.
 - G. Voerman, "De houding van de PSP ten opzichte van de Sovjet-Unie: een vat vol tegenstrijdigheden", paper geschreven voor de conferentie 'Benerus. België-Nederland-Rusland; Betrekkingen en Beeldvorming', gehouden in Rotterdam op 7 en 8 mei 1987.
 - G. Voerman, "De 'Rode Jehova's': een geschiedenis van de Socialistiese Partij", in: Jaarboek DNPP 1986, (Groningen, 1987), blz. 124-150.

relaties met instellingen en het onderwijsveld

De politieke partijen zijn vanzelfsprekend de belangrijkste organisaties waarmee het DNPP contacten onderhoudt. Van alle partijen ontving het DNPP periodieken, brochures, nota's en rapporten, voor een groot deel gratis. Van sommige partijen werden ook archivalia ontvangen.

Het DNPP participeert in het Landelijk Postdoctoraal Opleidingsprogramma Negentiende en Twintigste Eeuwse Geschiedenis (een zogeheten 'AIO-netwerk'), dat in 1987 definitief tot stand kwam en in februari 1988 daadwerkelijk met de cursussen zou aanvangen. De heer Lucardie onderhield namens het DNPP de contacten met de Stichting Burgerschapskunde te Leiden. Hij is lid van de redactieraad van de serie "Politiek Veelstromenland", die door de Stichting wordt gepubliceerd.

De heer Koole is lid van de landelijke Coördinatiecommissie ter bestudering van de parlementaire geschiedenis in Nederland, die op 6 februari in Groningen bijeenkwam.

In de vorige paragraaf werden reeds enkele contacten op onderzoeksgebied met universitaire instellingen genoemd. Daarnaast werden in 1987 door medewerkers van het DNPP ook gastcolleges gegeven en cursussen verzorgd of ondersteund. Zo werd medewerking verleend aan de (voorbereiding van) colleges over de verzuiling in Nederland (vakgroep Nieuwste Geschiedenis - RUG) en over de geschiedenis van de VVD (vakgroep Eigentijdse Geschiedenis -RUG). Aan de Volksuniversiteit Groningen werden twee cursussen verzorgd door medewerkers van het DNPP. In het voorjaar behandelde de heer Lucardie in tien wekelijkse bijeenkomsten het onderwerp 'Politiek in West-Europa: Nederland en zijn bureu'. In het najaar ging de heer Voerman als docent in een cursus van acht weken uitvoerig in op de

geschiedenis van en de actuele situatie in de Sovjet-Unie, mede bezien vanuit Nederlands standpunt.

De heer Lucardie hield in het verslagjaar de volgende lezingen: op 22 januari aan de Universiteit van Oldenburg (BRD) over "Die radikale Linke in den Nederlanden"; op 18 december te Amsterdam over "De binnenkant van de buitenbeentjes" bij de presentatie van het boek Onstuimig maar geduldig (bevattende interviews met PSP-ers).

Ook de heer Koole hield enkele lezingen: op 4 mei in Leeuwarden voor het Fries Anti Fascisme Comité over "Politieke partijen en anti-fascisme in het interbellum"; op 8 en 17 juli in het Ridderzaalcomplex in Den Haag en op 27 juli op Nijenrode bij Breukelen over "Het functioneren van het Nederlandse politieke bestel" in het kader van de zomercursussen georganiseerd door het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Door zijn docentschap in Leiden kan de heer Koole ook op die wijze banden met het universitair onderwijs buiten Groningen aanhalen.

speciale activiteiten

Op 12 maart werd, met het oog op de verkiezingen voor de Eerste Kamer, in samenwerking met 'Studium Generale' van de Rijksuniversiteit Groningen een forumbijeenkomst georganiseerd over 'De Eerste Kamer: Noodzakelijke Noodrem of Nutteloze Franje?'. Forumleden waren prof. dr. B. de Gaay Fortman (PPR), prof. mr. J.J.Vis (D66) en mevr. L. Vonhoff-Luijendijk (VVD); voorzitter was drs. R.A. Koole, hoofd DNPP.

In samenwerking met de Stichting De Nieuwe Kerk te Amsterdam werd een lezingen- en discussieserie georganiseerd onder de titel Denkers over dilemma's. De maandelijkse bijeenkomsten, waarvan de eerste in november 1987 plaatsvond, zijn een vervolg op de serie 'Binnenhof Binnenste Buiten' in 1985 over het functioneren van de parlementaire democratie en op de 'Dag der democratie' in 1986 (zie vorige Jaarboeken). Denkers over dilemma's gaat in op vraagstukken van ethische aard die het gevolg zijn van structureel technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Steeds worden aan de hand van een bepaalde fase van een mensenleven dilemma's in kaart gebracht door deskundigen en worden politici ondervraagd over de verantwoordelijkheid van de overheid in deze kwesties. In het verslagjaar vonden de eerste twee bijeenkomsten plaats over respectievelijk het thema 'geboorte' en het thema 'jeugd'. De inleiders en politici die aan Denkers over dilemma's deelnemen zijn de volgende:

11 november 1987: GEBOORTE

referent: prof. dr. H. Galjaard
co-referent: prof. dr. H.M. Dupuis
politici: G.J. Schutte - GPV
mevr. drs. F.J. Laning-Boersema - CDA
G.J.P. van Otterloo - PvdA

9 december 1987: JEUGD/ONDERWIJS

referent: prof. dr. mr. C.J.M. Schuyt
co-referent: drs. H. van Ewijk
politici: mevr. drs. H. d'Ancona - PvdA
J. Franssen - VVD
prof. dr. G.P. Hoefnagels - D66

13 januari 1988: ARBEID

referent: prof. dr. Hk. Thierry
co-referent: drs. P.H. Laman
politici: dr. B. de Vries - CDA
W. Kok - PvdA

10 februari 1988: RELATIEVORMEN

referent: prof. dr. ir. C.J. Weeda
co-referent: prof. dr. R.A.P. Tielman
politici: drs. A.M. Oostlander - CDA
mevr. mr. A. van Es - PSP
prof. dr. ir. E. Schuurman - RPF

9 maart 1988: OUDER WORDEN

referent: prof.dr. J. Berting
co-referent: dr. H. Verwey-Jonker
politici: drs. L.C. Brinkman - CDA
mevr. E.G. Terpstra - VVD
mr. H.D. Tjeenk Willink - PvdA

13 april 1988: STERVEN

referent: prof.dr. C. v.d. Meer
co-referent: dr. I. de Beaufort
politici: o.a. drs. E. Beckers-de Bruyn - PPR
J. van der Jagt - GPV

De referaten zullen in een bundel worden opgenomen met de titel Denkers over dilemma's, die reeds op de laatste bijeenkomst zal worden gepresenteerd (Uitgeverij Balans, Amsterdam). Het DNPP en de Stichting De Nieuwe Kerk zijn voornemens hun samenwerking te continueren.

INDIVIDUELE BURGERS WORDEN STEEDS VAKER GECONFRONTEERD MET VRAAGSTUKKEN VAN ETHISCHE AARD DIE HET GEVOLG ZIJN VAN STRUCTUREEL TECHNOLOGISCHE EN MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN. ZO RAKEN BIJVOORBEELD DE TOEGENOMEN INDIVIDUALISERING EN DE MEDISCHE TECHNOLOGIE DIRECT HET BESTAAN VAN DE MENS. ONGELIJKMATIGE DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELINGEN KUNNEN VOOR KNELPUNTEN IN HET SOCIALE BESTEL ZORGEN WAARVAN DIE BURGERS VROEGER OF LATER, DIRECT OF INDIRECT, DE GEVOLGEN ZULLEN ONDERVINDEN. DOOR DEZE ONTWIKKELINGEN ONSTAAT EEN SAMENLEVING WAARIN DE BESTAANDE NORMEN EN WAARDEN NIET ALTIJD MEER TOEREIKEND ZIJN OM DE NIEUWE PROBLEMATIEK TE LIJF TE GAAN. DE INDIVIDUELE MENS ZIET ZICH IN VERSCHILLENDE FASEN VAN ZIJN LEVEN VOOR DILEMMA'S GEPLAATST WAARVOOR DE OPLOSSING NIET GEMAKKELIJK TE GEVEN IS.

DE STICHTING DE NIEUWE KERK EN HET DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN WILLEN DOOR HET ORGANISEREN VAN EEN REEK LEZINGEN EN DISCUSSIES HET INZICHT IN DEZE PROBLEMATIEK VERGROTEN. DAARTOE WORDEN 6 BIJENKOMSTEN IN DE NIEUWE KERK TE AMSTERDAM GEHOUDEN WAAROP STEEDS TWEE DESKUNDIGEN HUN VISIE GEVEN OP DE ETHISCHE PROBLEMEN DIE ZICH IN EEN BEPAALDE FASE VAN EEN MENSENLEVEN KUNNEN VOORDOEN. ZIJ ZULLEN DEZE DILEMMA'S NADER ANALYSEREN EN AANGEVEN AAN WELKE MOGELIJKE OPLOSSINGEN TE DENKEN VALT, WAARBIJ ZIJ MET NAME INGAAN OP DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE OVERHEID. EEN UITVOERIGE DISCUSSIE TUSSEN DEZE "DENKERS" EN EEN DRIETAL POLITICI BESLUIT ELKE BIJENKOMST.

DENKERS over DILEMMA'S

VERANDERENDE ETHIEK EN POLITIEKE VERANTWOORDELIJKHEID

De 6 avonden zullen gewijd zijn aan de volgende thema's:

Gespreksleider van alle avonden: Herman van Run

woensdag **11** november 1987
t h e m a Geboorte

*Welke ingrepen in het voortplantingsproces zijn wenselijk?
Moeten medisch-technologische ontwikkelingen onbelemmerd doorgang vinden?*

woensdag **9** december 1987
t h e m a Jeugd

*Wat is het gevolg van veranderende samenlevingsvormen voor de opvoeding?
Moet de overheid (via het onderwijs) het opvoeden van kinderen in een bepaalde richting sturen?*

woensdag **13** januari 1988
t h e m a Arbeid

*Dreigen mensen zonder werk als tweederangs burgers te worden beschouwd?
Is er behoefte aan een ander arbeidsethos?*

woensdag **10** februari 1988
t h e m a Relatievormen

*Hoe beïnvloedt de toegenomen individualisering de relatievorming?
Moet de overheid alle relatievormen gelijkelijk behandelen?*

woensdag **9** maart 1988
t h e m a Ouder worden

*Wat zijn de gevolgen van de vergrijzing van de maatschappij?
W'orden ouderen in het arbeidsproces of daarbuiten gediscrimineerd?*

woensdag **13** april 1988
t h e m a Sterven

*Is het sterven te veel uit het dagelijks leven gebannen en in een taboesfeer geraakt?
Heeft elk mens het recht zelf te bepalen hoe en wanneer hij wil sterven?*

datum: elke 2e woensdag van de maanden november 1987 t/m april 1988 tijdstip: 20.00-22.30 uur
plaats: De Nieuwe Kerk te Amsterdam, ingang Eggertstraat 8 Damzijde entree: f 7,50 en f 5,00 (c.j.p., stud., pas-65)

Een project van De Stichting De Nieuwe Kerk en het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen Rijksuniversiteit Groningen, in overleg met de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

DNPP, Hoge der A 10, 9712 AC Groningen

Redactie: R. Bastiaanse, C. Boukema-Lengkeek, G. Jongerius, R. Koole, H. van Run en E. Veer.

NK De Nieuwe Kerk, Dam, Amsterdam, Postbus 3438, 1001 AE Amsterdam, telefoon: 020-268168